

Gransknings- promemoria 2015

Stockholm Hamn AB

Granskningspromemoria
från Stadsrevisionen

Nr 10, 2016

Dnr 3.1.2-12/2016

2016-02-04

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I ”årsrapporter” för nämnder och ”granskningspromemorior” för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Fördjupade granskningar som sker under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

Innehåll

Redogörelse för granskningens planering och genomförande	1
Redogörelse för granskningsresultatet	1
Fördjupad granskning	1
<i>Avtalshantering</i>	1
<i>Intern kontroll i byggprojekt</i>	4
Grundläggande granskning	6
<i>Bolagets arbete med internkontroll</i>	6
<i>Bolagets ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat</i>	7
<i>Uppföljning av ägardirektiv och uppdrag</i>	9

Redogörelse för granskningens planering och genomförande

Årets granskningsinsats har planerats tillsammans med samtliga lekmannarevisorer vid ett planeringsmöte den 13 april 2015. Vid planeringsmöte den 10 juni 2015 avseende bolaget informerades lekmannarevisorn om det granskningsuppdrag han givit revisionskontoret. Den auktoriserade revisorn presenterade sitt Planerings-PM. Resultatet av granskningen av intern kontroll och delårsbokslutet per 2015-08-31 rapporterades vid ett gemensamt avstämningsmöte den 1 oktober 2015, där bolagets ledning deltog.

Under granskningsåret har revisionskontoret sammanträffat med bolagets ledning i samband med information och avstämning av genomförda granskningar. Slutrevisionsmöte med bolagsledningen äger rum den 4 februari 2016.

Årets granskning har enligt fastställd granskningsplanering omfattat bl a följande:

- Avtalshantering
- IK i byggprojekt

Denna granskningspromemoria har faktakontrollerats av bolaget.

Ansvarig för granskningen av bolagets verksamhet från revisionskontoret har varit Stefan Rydberg.

Redogörelse för granskningsresultatet

Fördjupad granskning

Avtalshantering

Enligt stadens upphandlingspolicy är det viktigt att staden uppfattas som en bra och attraktiv kund för leverantörer. Varje upphandlande myndighet ska bedriva ett aktivt arbete för att uppnå en effektiv inköpsverksamhet samt ta vara på de ekonomiska fördelar som ett sådant arbete innebär. I aktivt avtalsförvaltning ingår att följa upp hur staden respektive leverantören fullgör sina respektive delar av

avtalet samt hur affärsrelationen kan utvecklas. I avtalsförvaltning ingår också att följa upp och vidta åtgärder för att upprätthålla lojalitet mot det tecknade avtalet.

Granskningens syfte är att bedöma om bolagets interna kontroll avseende uppföljning av ingångna avtal är tillräcklig.

Iakttagelser

Bolagets styrelse har antagit Stadens upphandlingspolicy och riktlinjer för direktupphandling. Bolaget har utsett en upphandlingsansvarig, som är chef för upphandlingsenheten. För samtliga avtal finns det en avtalsansvarig på upphandlingsenheten, d.v.s. varje avtal har en ”ägare” som bevakar bl.a. utgången av avtal m.m. I dagsläget finns ca 150 upphandlade ramavtal och dessa är inlagda i bolagets inköpssystem Proceedo. I detta system sker automatisk bevakning där det signaleras till avtalsansvarig när det är viss tid kvar innan avtalet löper ut.

När det gäller ansvar för uppföljning och kontroll av avtal är det upphandlingsenheten som ansvarar för själva avtalsförvaltningen (administrativt). I upphandlarens ansvar ingår bl. a kontroll av pris- och valutajusteringar, avtalsförlängningar och när avtal upphör att gälla. Uppföljning utav ramavtal initieras och utförs huvudsakligen utav upphandlingsenheten. Relevanta avtal för uppföljning är exempelvis avtal med stor miljöpåverkan, höga kostnader eller dylikt. För entreprenadavtalen är det än tydligare vem som är beställare och här har bolaget informationsutbyten emellan upphandling och beställare.

Av avtalen ska framgå under vilka former parterna ska följa upp avtalat åtagande under avtalsperioden. Detta framgår inte alltid fullt ut av avtalen och i detta fall finns förbättringsmöjligheter.

När det gäller uppföljnings- och avstämningsmöten har bolaget startat avtalsuppföljning på avtal som har en stor miljöpåverkan, höga kostnader eller som på annat sätt kan påverka bolaget på ett negativt sätt.

När det gäller kontroll av leverantörens seriositet görs detta inför varje avtalsförlängning. Vidare får bolaget information från Credit Safe ifall det sker någon förändring (inlagda företag) hos dessa företag.

När det gäller information efter varje genomförd upphandling ansvarar upphandlingsenheten för själva avtalsförvaltningen (administrativt). Genom interna möten informerar upphandlings-enheten om vikten av att hålla avtalstrohet mot bolagets leverantörer och entreprenörer. Vidare finns på bolagets intranät en förteckning över pågående upphandlingar så att beställare av upphandlingen inom bolaget kan följa denna.

När det kontroll av att avtalad rangordnad följs finns företagen rangordnade i bolagets inköpssystem på ett klart och tydligt sätt.

Enligt upphandlingspolicyn ska nämnder och bolag arbeta för att utveckla affärsrelationerna med sina leverantörer. I mån av tid så försöker bolaget att träffa sina leverantörer. Detta görs alltid när det gäller leverantörer som fakturerar mer än 5 miljoner eller som har en stor miljöpåverkan. Detta finns fastställt i ”Rutin gör avtalsuppföljning” som finns på bolagets intranät.

När det gäller kontroll av att fakturerat överensstämmer med faktiskt utfört och att pris är enligt avtal gäller rutinen att den som granskar fakturan är den som i normalfallet också vet att jobbet utförts. Detta kan vara både okulärbesiktigt eller dokumenterat skriftligt. När kontroll att jobbet utförts, kontrolleras fakturan mot avtal. Avtal finns tillgängligt för alla beställare i Proceedo.

Utifrån sammanställning från leverantörsreskontran med belopp per leverantör för perioden 1/1-30/9 – 2015 valdes fem leverantörer ut:

	Leverantör	Avtal
1	Alviks Måleri AB, bokfört 1 600 tkr	Ja
2	Cowi AB, bokfört 3 072 tkr	Ja
3	Hevin & Hägglund, bokfört 8 374 tkr	Ja
4	Klimatrör AB, bokfört 1 899 tkr	Ja
5	Farsta Lås, bokfört 746 tkr.	Ja

Gällande avtal fanns i samtliga fall. Stickprov har genomförts av ett antal fakturor. I samtliga fall har fakturorna kunnat stämmas av mot avtalen.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning

Enligt revisionskontorets bedömning är den interna kontrollen tillräcklig vad gäller bolagets uppföljning och kontroll av avtal.

Intern kontroll i byggprojekt

Att se till att avtalens entreprenadföreskrifter följs är en väsentlig uppgift som till stor del ligger på byggledningskonsulter och som dokumenteras av denne i byggmötesprotokoll. Att avtalen efterlevs och att konsulter utför sitt uppdrag bör i första hand säkerställas genom löpande kontroller av entreprenaden. Att denna kontroll är tillräcklig bör säkras genom stickprovskontroller och åtgärder inom ramen för arbetet med intern kontroll. Genomförda kontroller bör dokumenteras.

Syftet är att bedöma bolagets interna kontroll i investeringsprojekt. Särskild vikt har lagts på bolagets hantering av ansvar och roller i projekten och efterlevnaden av de riktlinjer och anvisningar som finns centralt i stadens samt i den egna organisationen. Ett projekt har valts ut för granskning; utvecklingsprojekt Värtan.

Iakttagelser

I juni 2008 tog kommunfullmäktige ett inriktningsbeslut om utfyllnad av Värtapiren och under 2010 togs därefter ett genomförande-beslut. P.g.a. ändrade tekniska och ekonomiska förutsättningar fattades i maj 2012 ett reviderat genomförande-beslut. Färdigställandet är planerat till 2016/2017. Styrelsen i Stockholms Hamn AB får löpande information om projektet. Vidare tar Stockholms Stadshus fram lägesrapporter för projektet och har även beställt en konsultgranskning av projektet som övergripande anger att detta är ett väl fungerande projekt, som bedrivs enligt stadens projektstyrningsmetod. Senaste prognosen är att budgeten (enligt genomförandebeslutet) på 2 820 mnkr ska hållas. Projektet kommer dessutom att erhålla EU-bidrag med ca 125 mnkr.

Projektet är indelat i sju delprojekt:

Delprojekt	Budget mnkr
Tidiga arbeten	38
Beställarens arbeten	274
Projektering	92
Förberedande arbeten	80
Pir och kaj	1 131
Infrastruktur	333
Byggnader	457
Risk	235
Index	180
Summa	2 820

När det gäller den interna kontrollen i projektet finns en rutin för internrevision avseende KMA (Kvalitet, Miljö och Arbetsmiljö). I denna anges att leverantörsrevisioner planeras in beroende på storlek och svårighetsgrad. Som riktlinje gäller att vid alla entreprenader som varar mer än 6 månader ska en KMA-revision genomföras ca 2 månader in i entreprenaden. Revisionsplan för projektet har fastställts och revisionsrapporter upprättas löpande där resultaten för revisioner för respektive leverantör redovisas. Fler än 20 KMA-revisioner har genomförts sedan projektstarten.

Kontroller av utfört arbete (handlingar, produkt och totalentreprenad) görs löpande av projektet och redovisas i besiktningsprotokoll. En besiktningstidplan finns antagen. Kontroll av fakturor görs bl.a. mot utfört arbete och stäms av mot de beställningar som finns inlagda i ett gemensamt system för projektet (Mapp). Kostnader för ÄTOR stäms av mot byggmötesprotokoll. För alla större delprojekt/leverantörer upprättas betalningsplaner där kontraktbeloppet fördelas ut i tid (utbetalningar enligt betalningsplanen kontrolleras genom att bakomliggande fakturor begärs av leverantören). Vidare görs löpande kontroll på plats byggprojekten.

Analyser och bedömning av risker i byggprocessen görs löpande i projektet och redovisas till bolagets VD samt styrelsen varje tertiäl. Den största ekonomiska risken för projektet i dagsläget är beroende på utfallet av förhandling om storleken på ramper där motparten/leverantörer ökat anspråken först till 65 mnkr och sedan till 92 mnkr jämfört med ursprunglig kontraktssumma på 35 mnkr.

Seriositetskontroller görs vid varje upphandling och ibland löpande beroende på hur lång kontraktstiden är. När det gäller godkännande av ny underleverantör finns fastställd rutin inom projektet, vilket innebär att kontroll mot skatteverket alltid genomförs. Vidare finns rutin för sammanställning av aktuella underentreprenörer och yrkesarbetare på plats. Denna innebär att entreprenören ska redovisa vilka underentreprenörer och antal yrkesarbetare på plats i byggmöte. KMA-stöd stämmer av underentreprenörer som anges i byggmötesprotokollet mot lista över godkända underentreprenörer.

Krav och riktlinjer för dokumenthantering i projektet finns sammanställda i en särskild IT-anvisning. Här framgår bl.a. att leverantören skall ha en person i sin projektorganisation som säkerställer att kraven i denna IT-anvisning följs.

Stickprovskontroll har genomförts avseende två leverantörer (TTS Marine AB och Totalprojekt i Mälardalen AB). Kontraktssumman

för TTS Marine AB uppgår till 92 389 tkr och kontraktssumman för Totalprojekt i Mälardalen AB uppgår till 19 855 tkr.

Kontroll av genomförande av upphandling, avtal samt avstämning av fakturor gentemot dessa avtal har genomförts utan anmärkning.

När det gäller det förebyggande arbetet avseende skydd mot mutor sker detta främst genom information på personalmöten.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att den interna kontrollen i det granskade projektet är tillräcklig.

Grundläggande granskning

Bolagets arbete med internkontroll

Bolaget har kvalitetssystem och miljöledningssystem utifrån ISO-standard. Externa revisioner genomförs av ledningssystemen en gång per år. Bolagets internrevisorer genomför också årliga granskningar utifrån fastställd revisionsplan.

Bolagets styrelse har i maj 2015 fastställt en interkontrollplan för perioden 2015/2016 som även gäller för dotterbolaget Kapellskärs Hamn AB. Bolagets granskningsområden har varit följande:

- Ekonomisk uppföljning i de tre stora projekten
- Uppföljning av gjorda upphandlingar
- Kvalitetssäkring av intäkterna
- Efterlevnad av revisionsplan kvalitet
- Efterlevnad av miljörevisionsplan
- Efterlevnad av revisionsplan arbetsmiljö

Bolaget har utbildade internrevisorer som genomför riktade revisioner i verksamheten under året. Interna revisioner för ISO-standarderna 9001:2008 (kvalitetsstandard) och 14001:2004 (milöstandard) genomförs minst två gånger per år. Vidare reviderar årligen ett ackrediterat certifieringsorgan dessa båda ISO-standarder.

Resultatet från genomförda kontroller redovisas för bolagsledningen.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning

Bolaget arbetar systematiskt med att utveckla den interna kontrollen i sina processer. Enligt revisionskontorets bedömning ingår väsent-

liga områden i bolagets internkontrollplan. Kontroller har genomförts i enlighet med internkontrollplanen och rapporteras löpande till bolagsledning och kommer att avrapporterats till styrelsen i maj.

Bolagets ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat

Revisionskontoret har granskat tertialrapporter och bokslut med inriktning på bolagets prognoser och resultat efter finansnetto. Av nedanstående framgår bl a kommunfullmäktiges och koncernstyrelsens krav på resultat enligt budget 2015 och bolagets prognoser över resultat och investeringar. Vidare har bolaget måluppfyllelse avseende fullmäktiges mål granskats. Årets fastställda avkastningskrav uppgår till 70 mnkr.

Resultat efter finansnetto

Bolagets budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
70	83	100	105

Tertialrapport 1 och 2

Det positiva resultatet i prognoserna beror främst på ökade intäkter jämfört med budget.

Bokslut

Det positiva resultatet beror främst på ökade intäkter jämfört med budget, hamnavgifter 12 mnkr samt fastigheter 14 mnkr, men även lägre underhållskostnader än budgeterat (11 mnkr).

Investeringar (mnkr)

Bolagets budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
1 100	865	827	722

De totala nettoinvesteringarna uppgår till 722 mnkr jämfört med budgeten på 1 100 mnkr. Detta beror främst på förskjutning i tid för projektet Norvik och Värtapiren, dessutom flyttas större delen av investeringen i en ny kryssningspir i Nynäshamn över till 2016.

Bolagets uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål

Inom ramen för ILS, Stockholms stads system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, har kommunfullmäktige fast-

ställt fyra inriktningsmål och 25 verksamhetsmål. Kopplat till verksamhetsmålen har även ett antal indikatorer fastställts. Genom indikatorerna mäts i vilken utsträckning stadens nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. De indikatorer som bolagen omfattas av framgår av kommunfullmäktiges budget samt av den budget koncernstyrelsen har antagit för bolagssektorn. Respektive bolag ska ange årsmål för sina indikatorer och aktiviteter kopplade till fullmäktiges inriktningsmål/ägardirektiv. Rapportering av statusen för fullmäktiges inriktningsmål/ägardirektiv ska ske i planerings- och uppföljningsverktyget ILS-webb

Revisionskontoret har granskat om bolaget styrelse har formulerat årsmål för respektive indikator, att målen följs upp på ett systematiskt samt om måluppfyllelsen redovisas för styrelsen. Vidare har revisionskontoret bedömt om större avvikelser mot budget har analyserats och förklarats på ett tillfredsställande sätt.

lakttagelser

Bolaget omfattas av 16 indikatorer från fullmäktige, 6 indikatorer från Stadshus AB och 7 egna indikatorer. För samtliga indikatorer har bolaget formulerat egna årsmål och till ägardirektiven indikatorer och aktiviteter.

Bolaget följer upp mål och aktiviteter i samband med tertialrapporteringen och i bokslutet. Måluppfyllelsen redovisas för styrelsen.

Av fullmäktiges 16 indikatorer uppnås inte följande; andelen praktikplatser från Jobbtorg, antal ungdomar som fått sommarjobb samt avvikelse investeringsbudget. Indikatorer som uppnås delvis är; andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon, andelen elbilar samt andelen miljöbilar.

Elanvändningen.

I stadens budget 2015 under verksamhetsmålet ”Stockholm är klimatneutralt” återfinns indikatorn ”Elanvändning per kvadratmeter”. Årsmålet för staden är 32 kWh per kvadratmeter.

Bolaget har fastställt årsmålet till 250 kwh/kvm. Utfallet för bolaget 2014 var 280 kwh/kvm och för 2015 redovisar bolaget 250 kwh/kvm. De rapporterade siffrorna är preliminära och arbetet är i full gång med att installera olika elmätare i Frihamnen. Det är när det arbetet är klart som bolaget fullt ut kan mäta den egna elförbrukningen. Bolaget köper in el till både egen förbrukning och för huresgäster. För att bl.a. tydliggöra vem som använder vilken el har ett eldebiteringsprojekt startats.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning

Enligt revisionskontorets bedömning får styrelsen bra information om bolagets ekonomi och verksamhet i de rapporter som lämnas i samband med tertialrapporter och bokslut. Bolagets resultatkrav har uppnåtts. Revisionskontorets bedömning är att bolaget i huvudsak har uppnått årsmålen för kommunfullmäktiges och Stadshus AB:s indikatorer. Bolaget bidrar till att fullmäktiges mål uppnås.

Uppföljning av ägardirektiv och uppdrag

Uppfyllelsen av ägardirektiven ingår i ILS-rapporteringen. Bolaget har formulerat aktiviteter kopplade till ägardirektiven.

Revisionskontoret har översiktligt följt upp hur bolaget arbetar med kommunfullmäktiges ägardirektiv. Bolaget ska:

- fortsätta arbetet med pågående projekt och fortsätta utvecklingen och leda upprustningen av stadens innerstadskajer
- tillgängliggöra stadens kajer och delta i arbetet med en ny stadsövergripande kajstrategi
- stadens kajer ska i hög utsträckning vara en del av den levande stadsmiljön
- i samråd med Stockholm Stadshus AB och kommunstyrelsen förbereda avveckling av oljeverksamheten vid Loudden
- utveckla kryssningstrafiken
- tillsammans med Stockholm Business Region bidra till besöksnäringen
- vara aktiva i utvecklingen av personal- och kollektivtrafik på vatten
- verka för ett ökat bostadsbyggande
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av bolagets byggnader och anläggningar
- fortsätta arbetet med differentierade hamnavgifter som syftar till att minska utsläpp och buller, samt åstadkomma en ansvarsfull avfallshantering
- beakta effekter av ett förändrat klimat
- utarbeta sårbarhetsanalys för Mälarens och Saltsjöns vattennivå
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- verka för kraftigt ökade möjligheter för järnvägstransporter från och till hamnarna

Bolaget bidrar till att bygga fler bostäder genom utvecklingen av Värtahamnen, Frihamnen och Loudden. Även det stora projektet Norvik som nu planera starta 2016 är nödvändigt för att möjliggöra den fortsatta utvecklingen av Norra Djurgårdsstaden.

Styrelsen har i december 2014 behandlat ett ärende angående miljö-differentierade hamnavgifter som är beslutat av kommunfullmäktige 2015.

Arbetet med att rusta upp innerstadskajerna har fortsatt under 2015 och ca 29 mnkr har lagst ned på upprustning och underhåll.

Bolaget har deltagit i arbetet med en ny stadsövergripande kajstrategi. Arbetet har slutförts och strategin har antagits av fullmäktige.

När det gäller att utveckla kryssningstrafiken blev antal kryssningsanlöp något färre (247 st) än årsmålet (256 st). Dock har antalet passagerare ökat och är högre än årsmålet

Beträffande Loudden går kontraktet ut 2019 och bolaget arbetar tillsammans med konsult för att förbereda avvecklingen.

Revisionskontorets sammanfattande bedömning

Revisionskontorets bedömning är att bolaget arbetar aktivt med att genomföra ägarens direktiv.